

stupa dug i potpun mir, koji pline u meni, i glatka površ vode, čije dubine izazivaju stravu. Vožnja se iznenada prekida. Preda mnom su oštre litice, a u drveću koje buja iz same vode krije se crkva manastira Zau- ma. Nevelika građevina, sa jednim kube- tom, ukrašena bogatim šaranjem opeke. Fa- sada blješti u meandričnim svetlo-tamnim limjama koje se slijevaju u nemirnu čipku. Crkva leži pod visokom stenom na uskoj šljunkovitoj obali, na domak ohridskih ta- lasa.

U samom hramu, po ulasku, pažnju pri- vlači jedan čist pogled koji na mene pada sa severnog zida. To je Bogorodica sa Hris- tom, čudnog tipa za slikare sa monaškim shvatanjima, koji ovde prebivaju. Nije to Bogorodica — „Umilenije”, gde se sin svi- jen, na prsima ili priljubljen uz obraz, umi- ljava majci. Niti Bogorodica — „Pelagonitisa”, sa malim razigranim Hristom u naručju, koji okrenut leđima i zanet u igri, pokazuje ver- ničima okruglu dečju stražnjicu, uprkos dogme. Zahumska Bogorodica je predstavlje- na kao DOJILJA, MLEKOPITATELNICA.

To je snažna kosmata žena, koja obavlja materinski čin dojenja. Njena prsa su ras- kršljena, oble grudi gole, jedna skrivena prozračnim tkaninom, druga sasvim otkri- vena, ružičasta, jedra, puna životnog soka kojim napaja sina. Ovaj čin je uzvišen po svemu; njene blago svijene vede odaju po- nos, njeno lice je mirno do savršenstva. Ni vreme ni nepogode nisu uznemirile njen pogled, koji je u zanosu, gotovo u ekstazi. Ona daje, ona daruje, kao što je i to dete podanilo. Upadljiva je uzajamna privrženost majke i sina, koji su vezani njenom dojkom. Sve je prirodno; to nije božanski čin. Ona je žena sa obale Ohridskog jezera, puna blagosti, bez patetike. A opet: ona je sva ćujna i ćulna, u odblesku ove uzvišenosti.

I čini se da ta veličanstvena i mirna vla- darka napaja životnim sokom i to jezero, i to nebo, i ceo taj predeo.

ADAM I EVA BIRAJU JABUKU

Rim, Sikstinska kapela, septembar 1968.

U Vatikanskom muzeju vlada košmar. Kružim prostranim vatikanskim hodnicima, dvoranama i holovima. Prolazim kroz zgra- de međusobno povezane uskim kamenim predvorjima i bogatim vrtovima. Sve je u pokretu sem orošanih statua koje su večno zaustavljene ispod vitkog egzotičnog drveća i sočnih listova akantusa. Vatikan je nepro- hodan. Treba ga osvajati, deo po deo, dan- ima. Utisci, u svojoj nagomilanosti, gube snagu. Postajem neosećljiva i mesvesna čuda u ovom ogromnom čudu — skladištu umet- nosti. Ulazim u otvorene kapele papa: Pavla III, Pija IV, Grgura XIII, Pija V. Gubim se u Rafaelovim loggiama, u ogromnoj Pinako- teci.

Iznenada, gotovo neprimetno, nailazim na jedan sužen prostor, svakim korakom sve uži. Promičem kroz hodnike, talkoreći kroz katakombe, stešnjenih zidova i tavanice, na- činjenih od belih mermernih ploča. Kurda vodi ovaj put; gde se završava blještavi tu- nel. U ambisu ispunjenom glasovima koji zaglušuju — u Sikstinskoj kapeli.

U svetilištu sam, među ljudima, ali ovde ne traje misa. Na misli se čuti pokorno, a ovde je razgovor bučan, a glasni povici čuđenja sve zaglušuju, ne zaustavljajući se. Sikstinska kapela ječi. Ispred mene je sve zakrčeno, niska oltarska pregrada se gotovo i ne vidi i sveto mesto oltarskog prostora je nedostup- no. Umor me savladava. Bulka, stvorena od reči koje teku i sudaraju se, zanosi me, i ja sklapam kapke.

Dižem glavu ka visini i zaustavljam pog- led. Na dvadeset i trećem metru tavanice Adam i Eva, preuzbudeni i nagi, biraju ja- buku, nemirno gledajući jedno drugo. Ada- move oči su uprte u njene zenice, a Evin pogled pada pravo na njegovo srce. Jabuke, rumene i prezrele, otiskuju se i padaju po meni, udarajući me, i bubnjajući po mom čelu. I ja ćutim, stešnjena u mračnom pros- toru kapele.

ĐURO KOVAČEVIĆ

7 PESAMA

OD OREBIČA KORČULI

Okupano svetlo podjarmi oblak
Put ustrča k nebu
Visina zapara stenastu stranu
Ču se krik plavog kazana

Izba po gde
Vino spava u lozi

Krivi se svaka krivina
Kornjače pod zvonom stoje

Pozdravi bez odgovora
U odlasku i vraćanju mora

Bez daha kuca život
neobičnog proleća

Mazno,
i u nama.

Zar ne ugradi putovanjem
zadnjeg konačišta
luk
u krajnjem cilju
ne obuzda snagu
stropoštava se radanja
huk

Prostor nužnosti je sužen
Obručom slobodom se širi
Gle,
mišljasmu da ukusi gorčine
nestaf će prvim činom
odricanja od vode

U raskidanju okovanih prostora
predeni put je prah
Od saznatih mogućnosti
nužnost se guši

Sve što je stezalo jako
eksplozijom puca
kroz snagu u razaranju

Novo vulkansko grotlo
Obručom umrtvljen lef
U erupciji ništavila nužnost

Kada se jednom rodiš
Umri bez predznaka i naglo
Ko umire postepeno
nije ni živio rođenje

Kada smo pošli u boj
Opraso se bistrom vodom
Sa izvora odabranog puta
Sada na zalasku cilja
Kričimo žalosni poj
Goli pod oblačnim svodom
U razlaske mnogih kraka

Beznađe se zatvara krugom
a ugao mogućnosti čuti

Ne može se biti stub mosta
kojim korača Kain i njegova svita
Odozdo učimala voda razdire prevoje
kolena nogu
Odozgo bratovljeva krv tečno i bez soli
zgrušava nakostrešen osmeh

Umireš, al mrtav živiš dalje